

Marko Pavelić / Prikaz knjige

Crvena teče Soča

Autor: Goran Živković

Izdanje: Studio HS internet d.o.o., 2016., 500 str.

Sigurno se pitate zašto u znanstveno popularnom časopisu studenata povijesti recenzija književnog djela. Na to pitanje pokušat ću dati kratki odgovor prije nego što započnem sa samom recenzijom. Naime, tema ovog broja *Essehista* je rat, golemi i krvavi čin sukoba među državama i međusobnog ubijanja ljudi koji se nisu nikada do tada vidjeli ili sreli. Promatrali smo rat kroz povijest, kroz njegove različite oblike, faze, doživljaje, uzroke i posljedice, od sukoba antičkih falangi za moć kraljeva i generala, preko srednjovjekovnih juriša za slavu i čast do ožiljaka koje ostavljaju moderna artiljerija i strojnice. Bavili smo se, kako to povjesničari često čine, velikim ljudima i još većim događajima zaboravljajući pri tome one koji su u tim događajima sudjelovali, čije su živote oni oblikovali, mijenjali ili prekidali, a čije priče nikada neće biti ispričane. Prvi svjetski rat možda je i najbolji primjer zaboravljenih priča, o ljudima koji su se borili i pogibali za careve koje nisu vidjeli, u zemljama koje nisu poznavali, umirući za brežuljke i rijeke koje im nisu značile ništa i ubijajući ljude jednake sebi.

Na tom tragu napisan je prvijenac našega kolege Gorana Živkovića *Crvena teče Soča*. Roman je prvenstveno priča o malenoj četi Austro-Ugarske Monarhije i petorici veterana iz naših krajeva, smještena na Sočanskom bojištu. Glavni junaci romana upravo su obični vojnici, ljudi koji se nisu poznavali niti imali nešto zajedničko dok ih rat nije natjerao da marširaju preko Karpata i slovenskih bregova, da podnose žeđ i glad, skrivaju se po spiljama od artiljerije, spavaju po rovovima te žive između njihove obrane i jurišanja na strojnice u ime *Kaisera* i Monarhije. Neki od njih s grozotama oko sebe nose se s nonšalantnim humorom, prilagođavajući se svakoj situaciji, neki pak pišu pisma svojim kućama nostalgично se prisjećajući mirnih slavonskih sela i polja koje su obrađivali. Bilo da su njihov život bile gradske kavane ili seoske gostionice,

utjehu pronalaze jedan u drugome, u sitnim svađama i provokacijama, čuđenju i komentiranju događaja u kojem su njihovi životi tek nevažni djelići i djeljenju ono malo užitaka koje u ratu mogu pronaći.

Dijalozi napisani jednostavnim pitkim stilom prepunim vrckave ironije i crnog humora upotpunjeni su prozaičnim pomalo tmastim opisima krajolika koji jest ili će uskoro biti zahvaćen ratom. Od veličanstvenih Alpa, sivila vrha sv. Mihovila do životnosti i mira Bledskog jezera, svako mjesto stvara klasičnu kulisu u zapravo istoj priči. A priča je to o ljudima koji su prisiljeni proživljavati pakao kako bi se linija na karti za koju ne znaju, na stolu čovjeka koji je daleko od njih i kojega nikada nisu vidjeli, pomaknula za nekoliko milimetara. Upravo ti trenutci, kada nakon teških borbi priča na trenutak zastane u stožerima povijesnih ličnosti kao što su Borojević i Cadorna jasna je razlika dva svijeta koji postoje u istom trenutku. Jedan je svijet tisuća, u kojem jedinice i armije osvajaju ili brane linije na karti, a broj dvadeset i pet tisuća mrtvih podnošljiva je žrtva za pomicanje tih linija. Drugi je svijet stratišta u kojem preživjeli čitave dane slušaju posmrtnu muke umirućih, a da pri tome nemaju niti cigaretu da im odvuče pažnju. Živković tako na sjajan način pokazuje tragediju i komediju rata.

Ipak, iako su dijalog i opis sjajno posloženi, a sam ritam i dinamika ratnog sukoba i njihovih posljedica po vojnike odlično prikazani, ne treba zaboraviti da je riječ o romanu prvijencu. Kao najveći nedostatak, istaknuo bih upravo spomenuti ritam koji funkcionira kao niz tematski povezanih sličica koje djeluju odlično kao samostalne scene, ali sporo i labavo grade cjelovitu priču, a interakcije unutar jedinice koliko god prirodne bile, a njihovi akteri životni i simpatični, ostaju kao samostalne jedinice pomalo plitki. Doduše to valja oprostiti i pridodati iskustvu iz kojega će mladi autor sigurno puno naučiti.

Ovaj roman svakako je odličan početak jednog mladog spisatelja, a sama *Crvena teče Soča* pokušaj je da se na zanimljiv, zabavan i živ način prikažu traume Prvog svjetskog rata, pomalo zaboravljenog nakon burnog dvadesetog stoljeća, ali zato ništa manje važnog ili tragičnog. Riječima samog autora to je pokušaj da se od zaborava spase hrvatski vojnici koji su na tom bojištu ginuli, a ginuli su u ratu koji je bio veći od njih, koji se nije vodio zbog njih niti za njih, ali vodio se njima.

Njegov zadatak smatram ovim romanom obavljenim te ne sumnjam kako će nastavak donijeti razvoj priče te pokazati veliki napredak mladog i talentiranog pisca.